

Indledning

Baggrundsnotat til besvarelsen af spørgsmål fra VE-arbejdsgruppen

Jeg har med stor interesse læst og besvaret spørgsmålene fra VE-arbejdsgruppen. Jeg mener, at de fleste af spørgsmålene er helt relevante, men jeg frygter, at nogle af svarene kan misforstås, hvis de ikke læses i den rette kontekst. Jeg har derfor udarbejdet dette notat, som skal fungere som baggrund for mine svar. Jeg vil sætte stor pris på, at det læses, før man læser besvarelsenerne af de enkelte spørgsmål.

Først og fremmest vil jeg tage det forbehold, at det følgende er skrevet ud fra min viden som lægmand. Jeg er ikke jurist med speciale i energi- eller planlovgivning, ligesom jeg ikke er ingeniør med speciale i vindenergi. Jeg har en uddannelsesmæssig baggrund som cand.merc., men jeg tilskriver livets skole størstedelen af mine kompetencer. Der vil derfor opstå spørgsmål, hvor jeg er nødt til at svare "Det ved jeg ikke, men det bør undersøges".

Hvad er forretningen og processen bag et typisk VE-anlæg?

Først vil jeg få nogle definitioner på plads:

- **Lodsejer:** ejer af den jord, hvorpå et VE-anlæg opstilles.
- **Udvikler:** den juridiske enhed (person eller virksomhed), som udvikler VE-projektet — dvs. ansøger kommunen om lokalplangodkendelse til opstilling af et givent VE-anlæg.
- **Ejer af VE-anlæg:** ikke nødvendigvis den samme som hverken lodsejer eller udvikler.

Den samme person eller juridiske enhed kan godt være alle tre ting på én gang.

Hvert led har sin egen økonomi. I det følgende beskriver jeg, hvordan det typisk hænger sammen — dermed ikke sagt, at der ikke findes tilfælde, hvor det forholder sig anderledes.

Lodsejeren

En lodsejer indgår en options- og lejeaftale med en udvikler. Udvikleren siger i praksis: "Hvis du giver mig lov til at søge om en lokalplan for at opstille solceller og vindmøller på din jord, så garanterer jeg dig en årlig jordleje på X kr. pr. hektar (ved solceller) eller Y kr. pr. mølle i 30 år." Lodsejeren accepterer og underskriver derefter en kontrakt med udvikleren. Lodsejeren har ingen udgifter ud over, hvad lodsejeren eventuelt selv har brugt på rådgivning (fx en advokat til at læse kontrakten igennem). Bliver lokalplanen godkendt og VE-anlægget bygget, modtager lodsejeren det aftalte beløb i aftalens levetid. Med andre ord har lodsejeren en ekstremt lav økonomisk risiko — worst case er en mindre advokatregning — og samtidig meget lidt arbejde, men en stor økonomisk gevinst i forhold til de afgrøder, lodsejeren ellers måtte have på sin jord.

Udvikleren

Udvikleren har en større risiko. Det tager typisk 1,5–2 år at udarbejde en lokalplan, og det koster mange timer. Lokalplanen for et VE-anlæg vil altid betinge sig en lovpligtig VVM-undersøgelse¹, som er meget dyr at udarbejde. Alt dette arbejde, som typisk beløber sig til over 1 mio. kr., kan ende med, at kommunalbestyrelsen siger nej — enten fordi VVM-undersøgelsen vurderer, at anlægget vil skade natur og miljø, eller som en ren politisk beslutning. Udvikleren vil derfor altid forsøge at screene områderne bedst muligt for at få en fornemmelse af, om et givent område egner sig — vel vidende, at der er risiko for afslag.

¹VVM: Vurdering af Virkning på Miljøet. En lovpligtig miljøvurdering, der skal sikre, at større bygge- og anlægsprojekter ikke skader natur og miljø, før de igangsættes.

Hvis projektet bliver stemt igennem, er jorden godkendt til, at der må opstilles et VE-anlæg. Udvikleren søger derefter en byggetilladelse hos kommunen, og når den foreligger, træder lejeaftalen med lodsejeren typisk i kraft, og den aftalte årlige jordleje begynder.

Ejeren af VE-anlægget

At bygge vindmøller og solceller er ekstremt dyrt. Dette projekt vil i det nuværende rentemiljø og til de nuværende priser koste omkring 246 mio. kr. at bygge, inkl. finansiering og nettilslutning. Det er derfor de færreste udviklere, som selv bygger og driver anlægget. Mange udviklere sælger i stedet projektet videre — fx til en pensionskasse eller et stort energiselskab (som fx Equinor, den norske stats energiselskab) — som herefter bygger og ejer anlægget. Udvikleren tager altså risikoen i udviklingsfasen og sælger derefter retten til at bygge videre.

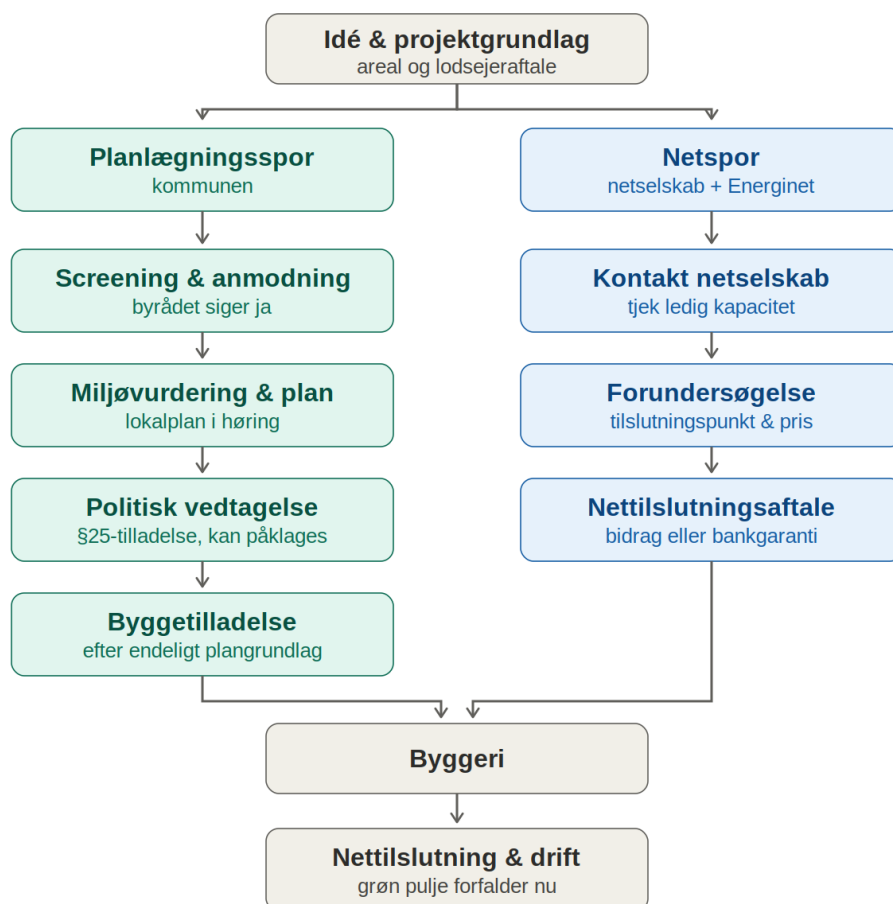
Tilslutning til elnettet er i øvrigt en afgørende forudsætning for projektet og indgår i den nævnte anlægsomkostning. Den faktiske kapacitet og tidshorisont for tilslutning skal afklares med netselskabet, hvilket jeg uddyber i besvarelsen af spørgsmål 5–6.

Ejeren af VE-anlægget betaler dermed udvikleren for at overtage retten til at bygge. Denne ret er naturligvis betinget af den bagvedliggende forpligtelse til at betale leje til lodsejeren. Når anlægget står færdigt, producerer det strøm, som sælges på markedet — og det er den forretning, ejeren af VE-anlægget har.

Clausholm Gods er i dette projekt både lodsejer (stiller jorden til rådighed) og udvikler (ansøger om lokalplanen og bærer udviklingsrisikoen). Ejerskabet af det færdige anlæg er derimod endnu ikke afklaret. Clausholm Gods har som udgangspunkt ikke midlerne til at bygge selve anlægget, hvorfor projektet med høj sandsynlighed sælges på et tidspunkt. Hvornår og til hvem er umuligt at sige noget om på dette tidlige stadie.

Processen fra idé til byggetilladelse og nettilslutning

For at give arbejdsgruppen et samlet overblik over, hvordan et projekt som dette overhovedet kan realiseres, gennemgår jeg her vejen fra idé til færdigt anlæg. Det vigtigste at forstå er, at der i praksis kører to spor sideløbende, og at projektet kun kan gennemføres, hvis begge falder på plads: et planlægningsspor hos kommunen og et netspor hos netselskabet og Energinet.

Figur: De to spor — planlægning og nettilslutning — fra idé til drift.

Planlægningssporet (kommunen)

Sporet begynder med, at man finder et egnet areal og screener det — afstande til naboer, støj, landskab, natur og spørgsmålet om, hvorvidt der er plads i elnettet. Derefter beder man kommunen om at sætte planlægningen i gang, og det er byrådet, der beslutter, om et projekt må gå videre. Når det sker, kommer en tidlig offentlig høring, og kommunen bestiller en miljøkonsekvensrapport (det, der tidligere hed en VVM-redegørelse), hvor blandt andet støj, lavfrekvent støj, skyggekast og påvirkning af dyrearter skal belyses.

Kommunen udarbejder herefter et kommuneplantillæg og en lokalplan, som sendes i offentlig høring sammen med miljørapporten, og der holdes et lovpligtigt borgermøde, hvor Energistyrelsen gennemgår VE-lovens naboordninger (blandt andet værditabs- og salgsoptionsordningen). Byrådet behandler høringssvarene og vedtager — eller forkaster — planen og udsteder en §25-tilladelse. Afgørelsen kan påklages af blandt andet naboer og foreninger. Det er på dette trin, projektet i sidste ende kan falde, enten af miljøhensyn eller som en ren politisk beslutning. Først når plangrundlaget er endeligt godkendt, kan der gives byggetilladelse.

Netsporet (netselskab og Energinet)

Sideløbende skal anlægget sikres en plads i elnettet, og det er ofte den reelle flaskehals. Man kontakter tidligt det lokale netselskab for at høre om ledig kapacitet, betaler for en forundersøgelse og indgår derefter en nettilslutningsaftale mod et tilslutningsbidrag eller en bankgaranti. Et stort anlæg kan kræve en ny transformerstation eller forstærkning af det bagvedliggende net, og leveringstiderne på de nødvendige komponenter kan være lange.

Det er vigtigt at forstå, at en godkendt tilslutning ikke er det samme som en faktisk tilslutning. Der er aktuelt kø til elnettet flere steder i landet, og ventetiden varierer fra område til område.

Når sporene mødes

Når begge spor er på plads, kan anlægget bygges og sættes i drift. Tidsmæssigt tager selve lokalplanen typisk halvandet til to år, og fra første idé til strøm på nettet er tre til fem år ikke unormalt — med nettilslutningen som det mest usikre led. Det betyder også, at de to spor skal styres parallelt fra begyndelsen: det nytter ikke at have en godkendt lokalplan, hvis nettet ikke kan tage imod, og omvendt.

Den lovpligtige VVM-undersøgelse (miljøvurdering)

Jeg har flere steder nævnt VVM-undersøgelsen, og da den fylder en del i arbejdsgruppens spørgsmål, vil jeg forklare den lidt nærmere. VVM står for Vurdering af Virkning på Miljøet. Reglerne er i dag samlet i miljøvurderingsloven, og det, der tidligere hed en VVM-redegørelse, hedder nu en miljøkonsekvensrapport. Den tilladelse, projektet til sidst skal have, kaldes en §25-tilladelse, men i daglig tale taler man stadig om en VVM-tilladelse.

Der er reelt to undersøgelser, som for et sol- og vindprojekt som dette typisk køres sideløbende: en miljøvurdering af selve planerne (kommuneplantillæg og lokalplan) og en miljøkonsekvensvurdering af det konkrete anlæg. Resultatet er en samlet rapport, der skal i offentlig høring sammen med et udkast til §25-tilladelsen, inden kommunen træffer endelig afgørelse. Det er tilladelsen — ikke selve rapporten — der fastsætter de bindende vilkår, projektet skal opfylde.

Hvornår er den pligtig, og hvem laver den?

Loven deler projekter i to grupper. Nogle anlæg er direkte omfattet af pligten til en miljøvurdering, mens andre først skal screenes, hvorefter kommunen afgør, om der er pligt. Større vindmølleprojekter — typisk grupper på tre eller flere møller eller møller over 150 meters totalhøjde — er som udgangspunkt direkte pligtige. Store solcelleanlæg på terræn skal som udgangspunkt også screenes. Det er bygherren — altså udvikleren — der udarbejder og betaler for rapporten, mens myndigheden kvalitetssikrer den og træffer afgørelsen. Det er en stor del af den udgift på over en million kroner, jeg tidligere har nævnt, og en væsentlig del af udviklerens risiko.

Hvad undersøges?

Miljøbegrebet er bredt. Rapporten skal blandt andet belyse landskab, dyre- og planteliv, materielle goder og kulturarv. For vindmøller betyder det i praksis støj, lavfrekvent støj, skyggekast, visuelle forhold og påvirkning af fugle og flagermus. For solceller indgår desuden påvirkning af jord og grundvand, og flere kommuner stiller fx vilkår om, at anlægget ikke må afgive PFAS, bly eller pesticider til omgivelserne. Beskyttede arter efter EU's habitatdirektiv — herunder netop flagermus — er et centralt punkt. Undersøgelsen kan også pege på alternative placeringer og på afværgeforanstaltninger, som derefter bliver til vilkår i tilladelsen.

Jeg vil gerne understrege, at det netop er denne undersøgelse, der besvarer flere af arbejdsgruppens spørgsmål — herunder spørgsmålene om truede dyrearter, lavfrekvent støj, skyggekast og infralyd. De målinger, beregninger og data, der efterspørges, vil som udgangspunkt være en del af eller bilag til miljøkonsekvensrapporten, som først udarbejdes og offentliggøres senere i forløbet. På nuværende tidlige stadie foreligger de derfor ikke nødvendigvis endnu.

Hvad foreslår jeg så for Voldum-Rigtrup-Mygind?

I den nuværende lovgivning skal et VE-anlæg indbetale betydelige midler til en grøn pulje, som et givent lokalområde kan søge. Det vil også være tilfældet med dette projekt. Den grønne pulje er en lovbestemt ordning, der kommer hele lokalområdet til gode (fx foreninger og lokale institutioner) uafhængigt af, om man deltager i energifællesskabet. Det, jeg foreslår i det følgende, er et supplement hertil — ikke en erstatning.

Det, jeg foreslår, er en model, hvor nærområdet danner et AMBA, som projektet forpligter sig til, at afregne efter en på forhånd aftalt model. AMBAet skal ikke tage nogen risiko i form af finansiering.

Den foreslåede model er som følgende **eksempel** — **bemærk, at tallene alene er illustrative**:

AMBA'et består af 500 ejendomme, som forpligter sig til at købe 10.000 kWh pr. ejendom pr. år for 30 øre pr. kWh. Markedsprisen på året er 50 øre pr. kWh. AMBA'et sælger strømmen til markedsprisen og tjener 20 øre pr. kWh. Bemærk, at for den enkelte andelshaver er dette ikke er en pligt, men en ret.

Antal ejendomme	500
Antal kWh pr. ejendom	10.000
Antal kWh i alt	5.000.000
Købspris	0,30 kr.
Købspris i alt	1.500.000,00 kr.
Markedspris	0,50 kr.
Markedspris i alt	2.500.000,00 kr.
Besparelse pr. kWh	0,20 kr.
Besparelse i alt	1.000.000,00 kr.
Besparelse pr. hus	2.000,00 kr.

For at AMBA'et ikke skal fungere som energihandler, foreslår jeg, at man med udgangspunkt i ovenstående i stedet indgår følgende aftale:

“Disse vindmøller og solceller rejses på betingelse af, at AMBA'et hvert år modtager differencen mellem 30 øre og markedsprisen — dog aldrig mindre end 0 kr.”

Det vil sige, at uanset hvem der ejer møllerne, vil AMBA'et have en omsætning på mellem 0 og x kr. Om Clausholm beholder projektet helt eller delvist er så at sige sagen uvedkommende, så længe AMBA'et er sikret. Og netop ved at AMBA'et er medansøger, får det mulighed for at sikre sig denne ret.

AMBA'et kan gennem sine vedtægter selv definere sit formål — det være sig at sende pengene direkte ud til andelshaverne eller at opspare dem og donere dem til lokale projekter.

I tillæg hertil pristalsreguleres indkøbsprisen på strøm (de 30 øre) ikke, hvorfor prisen over de næste 30 år reelt bliver relativt lavere år for år.

Herved er den største risiko, at strømprisen over de næste 30 år ligger under den aftalte købspris. I så fald tjener AMBA'et ingen penge — men taber heller ikke noget.

Det er samtidig en bærende del af modellen, at AMBA'et ikke deltager i finansieringen og derfor ikke kan komme til at hæfte for anlæggets gæld. Deltagerne forpligtes ikke til at

indskyde kapital. Den eneste reelle "risiko" for deltagerne er således, at den årlige gevinst i en periode kan være 0 kr.

Indtil videre har vi drøftet meget AMBA struktur, men der kan også være fordele ved at danne en almennyttig fond. Skattemæssigt og administrativt kan dette måske være mere attraktivt for lokalområdet. Dette vil jeg drøfte med arbejdsgruppen når vi mødes.

Med venlig hilsen

Christian Berner

August 2026